

ROBERT LUDLUM

AMBLERI KUSTUTAMINE

Inglise keelest tõlkinud Heija-Liis Ristikivi

Originaali tiitel:

Robert Ludlum

The Ambler Warning

St. Martin's Press 175 Fifth Avenue, New York

Copyright © 2005 by Myn Pyn LLC

Toimetanud Lea Arme

Kujundanud Siiri Timmerman

Tõlge eesti keelde © Heija-Liis Ristikivi ja Tänapäev, 2020

ISBN 978-9949-85-708-1

www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

Nähtamatu side on nähtavast tugevam.

Herakleitos, 500 e.m.a

ESIMENE OSA

1. peatükk

Hoone oli oma keskpärasuses otsekui nähtamatu. See võinuks olla suur munitsipaalkool või maksuameti maakondlik büroo. Neljakandiline punastest tellistest hoone – neli korrust ümber siseõue – nägi välja nagu lugematud teised 1950-ndate ja 60-ndate ehitised. Juhuslik möödakäija ei oleks selle poole kahte korda vaadanud.

Ent siinkandis ei olnud ühtki juhuslikku möödakäijat. Mitte siin, sellel luidetele tekkinud saarel, 10 kilomeetri kaugusel Virginia rannikust. Ametlikult kuulus saar Ameerika Riiklikku Looduskaitsealade Süsteemi ja kõik, kes selle kohta uurima hakkasid, said teada, et saare äärmiselt hapra ökosüsteemi tõttu külastajaid sinna ei lubata. Osa saare tuulealusest küljest oligi tõepoolest kalakotkaste ja kosklate elupaik, nii röövlindede kui nende saaki ohustas kõigist kõige kardetavam kiskja – inimene. Saare keskosas laius aga kuus hektarit eeskujulikku muru ja hoolikalt tasandatud nõlvasid, mille keskel asuski ilmetu hoone.

Laevadel, mis Parrishi saarel kolm korda päevas peatusid, olid RLS märgistused ja eemalt ei saanudki eriti aru, et inimesed, keda nendega saarele toodi, ei näinud kaugeltki pargivalvurite moodi välja. Kui mõni hättasattunud kalapaat saarel randuda üritas, takistasid seda

sõbraliku naeratuse ja külma kalgi pilguga kaitsevärvi riietes mehed. Keegi ei pääsenud kunagi piisavalt lähedale, et näha nelja valvetorni või elektrivoolu all olevat aeda, mis ümbritses saare keskset ala.

Nii tähelepandamatu, kui see väljast ka polnud, sisaldas Parrishi saare psühhiaatriakeskus suuremat metsikust kui miski muu, mis seda ümbritses – sellist, mida leidub vaid inimõistuses. Valitsuses olid sellest asutusest teadlikud vaid vähesed. Ellu oli selle kutsunud lihtne loogika: psühhiaatria haigla patsientidele, kes omavad äärmiselt salastatud teavet. Kui jutt käib niisuguste nõdrameelsete ravimisest, kelle pead on täis riiklikke saladusi, on selleks tarvis turvalist keskkonda. Parrishi saarel oli potentsiaalseid turvariske võimalik ettevaatlikult juhtida. Kõigi töötajate taust oli põhjalikult kontrollitud, neile olid antud kõrge taseme juurdepääsuload ning lisaks aitasid turvariske maandada veel ka ööpäevaringsed audio- ja videovalvesüsteemid. Pealekauba roteerus haigla meditsiiniline personal iga kolme kuu tagant, et vähendada sobimatute suhete väljaarenemise võimalust. Turvaprotokollid nägid ette isegi seda, et patsientidest ei räägitud kunagi nimesid kasutades, vaid ainult neile antud numbrites.

Mõnikord harva tuli ette patsiente, keda peeti eriti ohtlikeks kas nende vaimuhaiguse olemuse tõttu või sellepärast, et nad teadsid midagi eriti salajast. Hoolealune, kes oli hinnatud kõrge riskiga patsiendiks, eraldati teistest ning majutati lukustatud üksikpalatisse. Läänetiiva neljandal korrusel oli üks selline patsient, nr 5312.

Töötaja, kes oli äsja osakonda 4W teenindama roteerunud ja kohtus patsiendiga nr 5312 esimest korda, sai kindel olla ainult selles, mida oma silmaga nägi: et mees on 183 cm pikk, arvatavasti umbes 40-aastane, tema lühikeseks põetud juuksed on pruunid, silmad eresinised. Kui nende pilgud kohtuksid, pööraks töötaja esimesena pilgu ära – patsiendi vaade oli mõnikord lausa pelutav, peaaegu füüsiliselt läbitungiv. Kogu tema ülejäänud profiil asus psühhiaatriliste andmete kaustas. Mis puutub metsikusse tema sees, siis seda võis ainult oletada.

Kusagil osakonnas 4W olid plahvatused ja veresaun ja karjed, aga need olid hääletud, suletud patsiendi rahututesse unenägudesse, mis muutusid aina elavamaks, mida enam uni taanduma hakkas. Need hetked enne ärkamist – kui vaataja on teadlik ainult sellest, mida ta vaatab, ja kõik, mida ta teab, on see, mida ta näeb – olid täis pildiseeriaid, mis väändusid nagu ülekuumenenud projektorilambi ees peatunud filmilint.

Poliitiline koosolek kuumal ja niiskel päeval Taiwanis – tuhanded suurele väljakule kogunenud kodanikud, keda jahutamas vaid väga harv tuuleiil. Valitsusse pürgiv kandidaat, kelle lause lõikas pooleks plahvatus – väike, kontrollitud, surmav. Hetk varem oli ta kõnelenud – sõnaosavalt, väljendusrikkalt. Nüüd kõssitas ta puust laval iseenda vereloigus. Ta tõstis pea, lastes pilgu viimast korda üle rahvamassi ja peatus ühel rahvahulgas seisjal: *chang bizi'l* – lääne inimesel. Ainukesel inimesel, kes ei karjunud, nutnud, põgenenud. Ainukesel, kes ei paistnud üllatunud, sest lõppude lõpuks imetles ta ju omaenese kätetööd. Kandidaat suri, silmitsedes meest, kes oli tulnud teiselt poolt maakera teda tapma. Siis see kujutis moondus, väreles, põles pimestavvalgeks.

Kauge helin nähtamatust kõlarist, minoorne kolmkõla – ja Hal Ambler avas uniselt kokkukleepunud silmalaud.

Kas hommik oli päriselt käes? Oma akendeta toas ei olnud tal mitte kuidagi võimalik seda teada. Aga *tema* hommik oli käes. Lakke uputatud lampidest kiirgav pehme fluorestsentsvalgus muutus poole tunni jooksul vähehaaval aina eredamaks – tehnoloogiline koidik, mille tegi erksamaks teda ümbritsev valge ruum. Vähemasti kunstlik päev oli küll algamas. Ambleri tuba oli 2,7 korda 3,7 meetrit, põrandat kattis valge vinüülparkett, seinu valge PVC-vaht – tihe kummilaadne materjal, mis katsudes pisut vetrus, umbes nagu maadlusmatt. Üsna pea liugleb hermeetiline uks hüdraulika ohke saatel lahti. Ta teadis neid üksikasju – ja sadu sarnaseid. Need kuulusid kõrge turvariskiga asutuses elamise juurde, kui seda ikka sai eluks nimetada. Tal oli süngeid selgusperioode, fuuga-laadses

seisundis veedetud ajavahemikke. Mingisugune valdav tunne, et teda on röövitud – mitte ainult tema keha, vaid ka hing.

Peaegu kakskümmend aastat kestnud salaagendikarjääri jooksul oli Amblerit aeg-ajalt vangi võetud – seda oli juhtunud Tšetšeenias ja Alžeerias – ning määratud mingiteks perioodideks üksikvangistusse. Ta teadis, et olukord ei ole soodne sügavateks mõteteks, eneseanalüüsiks või filosoofilisteks otsinguteks. Pigem täitus pea killukestega reklaamköllidest, vaid osaliselt meenuvate sõnadega poplauludest ja terava teadlikkusega väikestest kehalistest ebaumugavustest. See kõik keerles, nihkus ja jõudis harva välja kuhugi huvitavasse kohta, jäädes pigem lõpliku eraldatuse kummalise agoonia lõksu. Need, kes teda agendieluks koolitasid, olid üritanud teda sellisteks juhtumiteks ette valmistada. Väljakutse seisneb selles, olid nad olnud veendunud, et su aju ei hakkaks iseenast ründama, nagu magu hakkab nälja korral iseenast seedima.

Ent Parrishi saarel ei olnud ta vaenlaste käes. Teda hoidis vangis tema enda valitsus – valitsus, kelle teenistuses oli möödunud kogu tema karjäär.

Ja ta ei teadnud, miks.

Miks *keegi* võiks selle maja hoolealuste hulka sattuda, ei olnud tema jaoks saladus. USA luure Konsulaaroperatsioonide-nimelise haru liikmena oli ta Parrishi saarel asuvast haiglast kuulnud. Ambler mõistis sedagi, milleks niisugune asutus vajalik oli. Me kõik oleme vastuvõtlikud inimhõimust tabada võivatele nõrkustele, sealhulgas ka need, kelle valduses on hästivalvatud saladusi. Lubada suvalisel psühhiaatril niisuguse patsiendiga tegeleda oluks ohtlik. See õppetund oli tulnud raskesti – läbi kogemuse. Külma sõja ajal oli avastatud, et Berliinis sündinud psühhoanalüütik, kes tegutses Washingtoni lähistel Alexandrias ja kelle klientide hulgas oli mitu USA tippametnikku, oli Ida-Saksamaa kurikuulsa Ministerium für Staatssicherheiti käepikendus.

Ent miski ei selgitanud, miks Hal Ambler ennast siit leidis alates ... Kui kaua aega oli mööda läinud? Väljaõppe jooksul oli talle

rõhutatud, kui oluline on vangistuses ajaarvestust pidada. Kuidagiviisi oli tal järg käest läinud ja küsimused vangistuse kestuse kohta jäid vastuseta. Kas möödunud oli kuus kuud, aasta, rohkem? Neid asju, mida ta ei teadnud, oli palju. Üks, mida ta teadis, oli see, et kui ta varsti ei põgene, läheb ta päriselt hulluks.

Rutiin. Ambler ei suutnud otsustada, kas kindlas järjekorras kindlate tegevuste järgimine on tema lunastus või hukatus. Vaiksel ja tõhusalt tegi ta hommikuvõimlemist, lõpetades saja ühel käel tehtud kätekõverdusega, hoides vaheldumisi üleval paremat ja vasakut kätt. Amblerile olid vanniskäigud lubatud üle päeva, täna ei olnud vannipäev. Väikeses valges kraanikausis toanurgas pesi ta oma hambaid. Hambaharja vars oli valmistatud pehmest kumjast polümeerist, sest kõva plastiku oleks saanud relvaks voolida. Ta vajutas puutemehhanismiga luugikesele ja kraanikausi kohal libises lahti sahtel, mis sisaldas väikest elektripardlit. Selle kasutamiseks oli talle antud täpselt 120 sekundit, seejärel pidi anduriga varustatud seadme turvasahtlisse tagasi panema, muidu oleks käivitunud alarm. Kui Ambler valmis sai, pritsis ta kätega vett näole ning lasi märgade sõrmedega läbi juuste, püüdes neid sedasi „kammides“ kuidagi korrastada. Peeglit tal ei olnud, ka mitte ühtki peegeldavat pinda. Isegi klaas, mis toas olemas oli, oli mittepeegelduva kattega. Kõik kahtlemata mingisugusel teraapilisel eesmärgil. Ta pani selga oma „päevaülikonna“: valge puuvillase särki ja avarad kummivärvliga püksid, mis moodustasid patsientide vormiriietuse.

Ta pööras end aeglaselt ukse poole, kui kuulis seda avanemas, ja tundis koridoris heljuva desinfitseerimisvahendi iseloomulikku männilõhna. Sisse astus, nagu ikka, siilisoenguga turske meesterahvas, seljas tuvihall popeliinvorm, rinnasildile hoolikalt riidelapp peale pandud – järjekordne turvameede, mida töötajad selles osakonnas kasutasid. Selle järgi, kuidas mees vokaale hääldas, oli ilmne, et ta pärineb USA keskläänest, aga tema igavus ja huvitus olid nakkavad – Amblerile ei pakkunud ta mingit huvi.

Veel rutiinseid tegevusi: sanitaril oli ühes käes tihedast nailonvõrgust vöö. „Tõsta käed üles,“ kõlas mühatatud juhis, kui mees ligi astus ning musta nailonvöö Amblerile piha ümber pani. Ilma selle erilise vööta ei tohtinud Ambler toast välja minna. Paksu nailonkanga sees oli mitu lamedat liitumpatareid. Kui vöö oli paigas, asetati kaks metallora tema vasakust neerust natuke kõrgemale.

Seadet – ametlikult nimetati seda REACT-vööks, mis tähendas elektroonilist kaugjuhitavat ohjeldustehnoloogiat – kasutati harilikult kõige rangema režiimiga vangide transportimiseks. Osakonnas 4W oli see igapäevane rõivaese. Vööd sai aktiveerida lausa saja meetri kauguselt ning see saatis kaheksa sekundi jooksul keresse viiskümmend tuhat volti. Niisugune löök paiskaks isegi sumomaadleja põrandale kümneks-viieteistkümneks minutiks kontrollimatult tõmblema.

Kui vöö oli paigas ja lukustatud, saatis sanitar teda mööda valgeks-plaaditud koridori hommikusi rohtusid kätte saama. Ambler kõndis aeglaselt, raskelt, nagu kahlaks läbi vee. Sellist kõnnakut põhjustas antipsühhootiliste ravimite kõrge tase veres – kõnnak, millega olid tuttavad kõik, kes siinses osakonnas töötasid. Kõnnakule vastupidist keelt rääkis tõhus kiirus, millega Ambleri pilk ümbritsevat neelas. See oli üks paljudest pisiasjadest, mida sanitar tähele ei pannud.

Neid pisiasju, mida Ambler tähele ei pannud, oli väga vähe.

Hoone ise oli aastakümneid vana, aga seda oli iga natukese aja tagant sisustatud uusima turvatehnoloogiaga: ukсед avanesid kiipkaartidega – kaartidega, mille sees olid automaatsaatjad-vastuvõtjad –, mitte võtmetega ja suurematest väravatest läbiminekuks skaneeriti silma võrkkesta, nii et läbi pääses ainult lubadega personal. Tema toast umbes 30 meetrit mööda koridori edasi asus niinimetatud vaatlusruum, millel oli hallist polariseeritud klaasist siseaken, mis võimaldas ruumis olevat patsienti jälgida, samas kui vaatleja vaatlemine oli võimatu. Ambler istus seal regulaarselt „psühhiaatriliste hinnangute“ saamiseks, mille eesmärk paistis ametisolevale arstile sama arusaamatu nagu patsiendilegi. Ambler oli viimaste kuude jooksul tundnud tõelist meeleheidet, ja seda mitte

psühhiaatria valdkonda kuuluvate häirete tõttu. Tema meeleheide võrsus realistlikust hinnangust vabanemise väljavaadete lootusetusele. Ta tunnetas, et ka kolme kuu kaupa roteeruvad töötajad olid hakanud teda eluaegseks pidama – inimeseks, kes jääb asutusse veel kauaks pärast nende lahkumist.

Mõni nädal tagasi aga kõik muutus. See ei olnud midagi objektiivset, midagi füüsilist, midagi *käegakatsutavat*. Lihtne fakt seisnes selles, et ta oli kellegi *jõudnud*, see muudab kõike. Või täpsemalt öeldes: *tema* muudab. Ta oli sellega juba algust teinud. Ta oli noor psühhiaatriaõde ja tema nimi oli Laurel Holland. Ja – nii lihtne see oligi – ta oli Ambleri poolt.

Mõni minut hiljem saabus sanitar oma tinaraskete jalgadega pat-siendiga osakond 4W suurde poolringikujulisse alasse, mida kutsuti puhketoaks. *Puhketuba* – üheski mõttes ei olnud see mõiste päris kohane. Selle tehniline nimetus oli jälgimisaatrium. Ühes otsas olid mingisugused treeningvahendite jäänused ja raamaturiiul 15 aastat tagasi välja antud World Book entsüklopeediaga. Teises otsas oli apteek: pikk lett, metallvõrega tugevdatud klaasist aknaliistakas ja selle tagant paistev riid, mille peal pastelltoonides siltidega valged plast-pudelid. Ambler oli nüüdseks omal nahal kogenud, et nende pudelite sisu võib olla sama sandistav kui terasest käeraud. Need tekitasid loidust, andmata rahu, tekitasid uimasust, andmata tasakaalu.

Ent selle asutuse mure ei olnudki mitte niivõrd rahu, kui maharahustamine. Täna sel hommikul oli siia kogunenud pool tosinat sanitari. Selles ei olnud midagi ebaharilikku – ainult sanitaride jaoks omaski nimetus *puhketuba* mingisugust tähendust. Osakond oli kujundatud tosina patsiendi jaoks, teenindas aga täpselt üht. Nii saigi sellest alast mitteametlik puhkekeskus sanitaridele, kes töötasid nõudlikumates osakondades. Nende kalduvus siin kokku tulla suurendas omakorda siinset turvalisust.

Ambler pöördus noogutama paarile sanitarile, kes istusid madalal polsterdatud pingil, ning lubas endale samal ajal aeglase ilanire, mis mööda lõuga alla voolas. Sanitaride poole pööratud pilk oli fookusest

väljas ja hägune. Ta oli juba üle lugenud, et ruumis viibis parajasti kuus sanitari pluss üks psühhiaater ning – Ambleri ainuke lootus elule – psühhiaatriaõde.

„Kommisöömise aeg,“ ütles üks sanitar. Teised itsitasid.

Ambler võttis aeglaselt suuna ravimileti poole, kus kastanpruunide juustega õde teda hommikuste tablettidega juba ootas. Tajumatu võbelus – põgus pilk, vaevumärgatav noogutus – käis nende vahelt läbi.

Ambler oli tema nime kogemata teada saanud. Naine oli endale tassitäie vett peale ajanud ja kangas, mis pidi tema atsetaatsiltsi varjama, muutus märjaks saades läbipaistvaks. Laurel Holland – need tähed paistsid nagu varjud läbi kangalapikese. Ambler oli tema nime vaikselt välja öelnud; naine tundus sattuvat pabinasse, aga samas ei tundunud see talle ka vastukarva olevat. Sel hetkel oli nende vahel süttinud mingisugune säde. Mees uuris tema nägu, rühti, häält, liigutusi. Naine oli kolmekümnendates eluaastates, arvas Ambler, pruunide rohelisetähniste silmade ja sireda kehaga. Targem ja ilusam, kui ta ise arugi sai.

Nendevahelised vestlused toimusid pominal ja olid lühikesed, ei midagi sellist, mis oleks võinud jälgimissüsteemides tähelepanu äratada. Aga isegi pilkude ja pikemaks püsima jäävate naeratustega sai väga palju edasi anda. Mis süsteemi puutus, siis oli ta patsient number 5312. Aga ta teadis, et nüüdseks oli ta selle psühhiaatriaõe jaoks midagi enam kui lihtsalt number.

Naise poolehoiu oli ta viimase kuue nädala jooksul tasapisi võitnud mitte näitlemisega – sellele oleks õde pigem varem kui hiljem jälile jõudnud –, vaid lubades endal reageerida naisele sellisena, nagu too oli, mis julgustas naist käituma samamoodi. Psühhiaatriaõde tundis temas midagi ära – tundis ära tema terve *mõistuse*.

See teadmine oli turgutanud mehe eneseusku ja sihikindlust põgenemise kavandamisel. „Ma ei taha siin surra,“ oli ta naisele ühel hommikul pomisenud. Naine ei vastanud, aga tema jahmunud pilk oli öelnud kõik, mida vaja.